

İnsan ve Sağlığı-1

Nureddin Yıldız'ın "Tıbbı Müslümanca Bakış" (9.) dersidir.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ.

وَصَلَّى اللَّهُ وَسَلَّم عَلَى سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ وَعَلَى آلِهِ وَصَحْبِهِ أَجْمَعِينَ.

Âlemlerin rabbi Allah'a hamd, Efendimiz Muhammed aleyhisselama, ailesine, ashabına salat ve selam olsun.

İnsan ve sağlığını konuşmamız, insanı yaratan Allah ve onu bekleyen sonucun ortasında olmalıdır. Çünkü insanı herkes konuşur ve herkes insan hakkında yorum yapabilir. İnsanın sosyolojisi-psikolojisi ve sağlığı diye birden çok başlık açılabilir.

Ortada bir gerçek vardır: İnsanı yaratıcısı olan Allah'ın dairesinin dışında konuştuğumuz hiçbir şey gerçekçi değildir. Kendi kendini putlaştıran insanın yanlışlarına bir yanlış daha ilave etmiş oluruz, eğer Allah'ın yarattığı insanı Allah ve ona imanın dışında tutarak konuşursak. Yarın insanın cennet veya cehennem olarak gideceği yer olan ahireti hesaba katmadan insanın hangi boyutunu ele alırsak alalım, bir tür çıkmaz sokağa girmişiz demektir.

Allah'ı ve insanın sonunu dikkate alarak yapılan bütün değerlendirmeler ise önu açık sokaklarda yürümektir.

Bu sebeple; insanın sağlığından ve tıp hizmetiyle bağlantısından söz ederken yaratıcısını dikkate alarak konuşma vurgusunu öne çıkaracağız ve buna da insanı Müslümanca konuşmak ya da tıbbın insanla ilişkisini Müslümanca belirlemek diyebiliriz.

Öncelikle bir zemini oturtmalıyız: Dinimiz meleklerin dini değil, insanların dinidir ve Allah Teâlâ peygamberleri, insanlar Müslüman olsunlar diye göndermiştir. İslam'ın muhatabı olan insandır ve yeryüzünde ne kadar insan varsa Allah o kadar Müslüman görmek istiyor demektir. Melekler, ağaçlar ve diğer cemadat; Allah'ın İslamlaşma emrine muhatap değildir.

Kur'an; göklerin ve yerin, karaların ve denizlerin din sorumluluğu taşımaktan korktuklarını söylüyor. **إِنَّا عَرَضْنَا الْأَمَانَةَ عَلَى السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَالْجِبَالِ فَأَبَيْنَ أَنْ يَحْمِلْنَهَا وَأَشْفَقْنَ مِنْهَا** "Biz göklere ve yere emaneti teslim etmek istedik de çekindiler bundan." Gök bunu nasıl taşıyacaktı, beyni mi var göğün... anlayacağımız konular değil bunlar ancak Kur'an'da böyle bir husustan bahsedilmektedir.

İnsan ise içinden gelen peygamberlerin insanlara verdiği tebligatlara göre Müslüman olmakla yükümlüdür. Demek ki insanın kapasitesi, aslında dünya ve uzaydan daha güçlüdür. Hem tekil olarak insanın hem de toplam olarak insanlığın kapasitesi, gökler ve yerlerin hacminden daha yüksek. Bünyemiz bu kabulde yaratılmıştır.

İnsan da etten ve kemikten yaratılmış. İlikleri, kemikleri ve kasları var. Eriyen, ezilebilen, zayıflayan bir mahlûk. Rüzgârdan, yemekten ve açıktan etkileniyor ve esasen zayıf bünyeli. Çünkü gıdaya esir, morali olmadığına kapasitesi düşüyor ve başka pek çok açıdan zafiyetleri var.

Allah, insanın bu biyoloji ve psikolojiyle İslam'ı taşımasını istiyor. **Morali bozuk, beyin sarsıntısı geçirmiş veya yürümeye mecali olmayan yani arızalı ve tıbben desteğe muhtaç bir Müslüman - toplumda bir iki kişi de yüzlerce de olsa- Allah'ın insanı var etmedeki gayesi olan İslam'ı taşıtırma projesinde sorun oluşturur. Sorunlu Müslümanlar, dağlar ve göklerin taşımaktan çekindiği İslam'ı heybetiyle taşıyamazlar.**

Ekonomik güç anlamında zayıf olduklarında da Müslümanlar, kendi sorunlarının bir benzeri olan 'İslam' taşıyacaklardır. İslam'ın kendisinde bir sorun yok elbette ama taşıyıcısının sorunları yüzünden aksayacaktır. İslam güçlü ve daima Levh-i Mahfuz'daki orijinal şekliyle duruyor; ama namazı sağlıklı

kılamayan, orucu sağlıklı tutamayan, hac yapacak gücü olmayan, yetiştirdiği çocuklarının sağlığıyla ilgilenemeyen Müslümanlar'ın, Allah'ın dini İslam'ı sarsmadan yürütebilme projesini üstlenmesi de zordur.

Tıbbın insana bakışı, elbette mükerrem ve saygın bir mahlûka hizmet olduğu için değerli. Ama buna ilaveten, insanın Allah'ın emanetini taşıdığı ve insanın sorunsuz bedeni-aktif beyni kadar da yeryüzünde Müslümanlık var olacağını bilmeliyiz.

Buradan şu noktaya geliriz: Bir doktor hanım, iki aylık bir bebeği tedavi ederken bakanlığın verdiği talimatlar doğrultusunda işini bitirmiş olabilir. Ama bu doktor, hâlâ Müslüman doktor standartlarına göre eksiktir. Resmî prosedüre göre işini yaptıktan sonra, tedavi ettiği çocuğun bir gün seksen yaşına geleceğini ve iki aylıkken yaşadığı bir dikkatsizlikten dolayı topallayan, gözleri iyi görmeyen, yanlış ilaçtan dolayı damar tıkanıklığı bir türlü giderilemeyen biri olabileceğini, Müslüman olduğu hâlde seksen yaşındaki birikimini ümmeti ve dini için kullanmakta yetersiz kalabileceğini ve bunun da o doktorun, Allah'ın doktor mümin kulu olarak yapması gereken ilave küçük bir dikkatin ihmali yüzünden yaşanabileceğini hesaba katmalıdır.

Bu doktorun küçük bir gayretiyle o sorun giderilir de seksen yaşına geldiği hâlde o delikanlı, sırf çocukken doktorun gösterdiği teşvik ve gayretle delikanlı kıvamında durabilir ve dini için bir şeyler yapabilirse şayet, doktorun ölümünün üzerinden belki otuz sene geçmiştir ama hâlâ mezarında, Allah'ın meleklerinin sevap yağdırdığı bir doktor olmuştur.

Yani bu kural, artısı ve eksisiyle geçerlidir.

Allah'ın emanetini taşıyan insanın tıbbî arızalar bakımından göreceği bütün hizmetler aynı zamanda Müslümanlığın ve peygamber davasının, ezcümle insanlığın güçlü olması demektir. Tıbbın insanla birleştiği yerde bir de bu boyut var.

İmam Müslim'in Sahih'inde rivayet ettiği 2664. hadis-i şerifte Peygamber aleyhisselam Efendimiz, sözünü ettiğimiz büyük emaneti, etten ve kemikten olduğu hâlde taşıyan insanın sağlığının hangi boyutlarda ve neyle alakalı olduğunu anlatıyor. Buyuruyor ki:

“Güçlü mümin, Allah'a göre, güçsüz müminden daha değerlidir.”

Mümin zaten iman ehli olduğu için burada kastedilen pazı-damar-bilek... gücüdür. Daha hayırlı olması, Allah'ın böyle görmek istediği anlamına geliyor. Peki eğer Allah bizi güçlü görmek istiyorsa niçin hasta ediyor?

Çünkü sabah namazına kalkma mücadelemizi görmek istediği gibi sağlıklı kalma mücadelemizi de görmek istiyor. Allah dileseydi sağlık sorunları olmadan yaratırdı kullarını. O zaman sağlığın bir kıymeti olmayacağı için insanlar birbirlerini pire gibi öldürürlerdi ve kimse kendi kıymetini dahi bilmezdi. Bir anne neden çocuğunun kıymetini iyi bilir? Zor doğurur ve büyütür çünkü. O zorluklarla dolu süreç, anne seksen yaşında olduğu hâlde altmış yaşındaki çocuğu için ağlar hâlde getirebiliyor onu. Kıymetini biliyor zira.

Sağlığı bir sorun hâline getirmiştir ki Allah, müminler sabah namazı için titiz davrandıkları gibi sağlıkları için de titiz olsunlar.

Hadisten zayıf müminlere yazık olduğu anlaşılabilir mi? Hayır. Çünkü Efendimiz aleyhisselam, “hepsi hayırlıdır” diye devam ediyor. Ama “daha hayırlısı” güçlü olmaktır. Müminlik zaten bir standarttır ve böyle olarak herkes cennete girme seviyesini yakalar. Bu bir adım ileri gider ve ‘güçlü mümin’ olur. Böyle olunca da bu güçlülük için özel bir gayret sarf edileceğinden (gıdasına-sağlığına dikkat etmek, çevresini kollamak, sporunu yapmak...) tıpkı sabah namazı için gösterilen gayretin karşılığı Allah'ta sevap kazanmak olduğu gibi güçlü mümin olduğu için de sevap kazanacaktır.

Bu sebeple bir doktorun, sağlık için gerekli olduğu yönünde yaptığı bir tavsiye, bir müftünün fetva verirken “şu şekilde yapmanız farzdır” deyişii gibidir müminin gözünde. Tıp içtihatları değil, sağlık kuralı açısından sakıncalı olanın söylenmesini kastediyoruz. Müslüman için bu bir kesinliktir.

En basit örneği sigaradır. Onkoloji, sigaranın kanser nedeni olduğunu söylemişse sigaranın haramlığına hiçbir şey engel değildir artık, sigara haram olur. Kitapta yazıyordu, yazmıyordu, Peygamber’imiz zamanında vardı-yoktu... Peygamber’imiz zamanında kurşun da yoktu ve insanlar kılıçla öldürülüyordu; dolayısıyla kurşunla öldürmek günah değil mi diyeceğiz? Dinimiz yasak maddelerin adını saymaz, yasak işleri sayar.

Doktorun sözü tıbbın kuralı olarak karşımıza çıktığı zaman, bunu dinin kuralını söyleyen müftünün sözü gibi kabul ederiz. Çünkü Allah, güçlü mümin görmek istiyor; dâhiliyeciyle arkadaş olmak zorunda kalacak kadar ciğerlerini cahilce çürütmüş insan istemiyor.

Müslim’in mezkûr hadis-i şerifinde Efendimiz aleyhissalatu vesselam, tıp fakültelerinin kapısında yazması gereken kadar acil bir nasihatte de bulunuyor: “Sana yararlı olacak şeylere dikkat et, sonra da Allah’a güven ve pısrık olma.” Hayata bakışın gözlüğünü veriyor.

Bana yararı olan şey nedir? Spor, temiz hava veya bedenimin ihtiyacı olan bir özellik... Öyleyse bunu sağlamalıyım.

Tam bu noktada, en başta zikrettiğimiz yere dönmeliyiz. Biz müminler olarak Allah’ın İslam emanetini taşıyoruz. Allah bu yükü sağlam kullarında görmek istiyor. Çünkü bünye ve sağlık açısından sorunlu kimse, kendi derdiyle meşgul olan kimsedir. Solunum yetmezliği olan birine Allah için buradan Medine’ye gitmeyi nasıl teklif edeceksiniz. Ciğerleri güçlü Müslüman istiyor Allah. Bunun için de her Müslüman’ın sağlığına dikkat etmesi görevi; her doktorun da ciğeri güçlü bir nesil yetiştirmek için gayret etmesi bu yüzden ibadettir.

Hayata nasıl bakmamız gerektiğini Peygamber’imizden öğrenecek insanlar olarak, bir duasından yola koyularak kendimize ders çıkarmalıyız. İbni Mace’de 3871, Ebu Davud’da da 5071. hadis-i şerifi ashab-ı kiramdan Ömer bin Hattab’ın oğlu Abdullah ibni Ömer radiyallahu anhuma rivayet ediyor ve Efendimiz aleyhisselamın bu duayı sabah-akşam okuduğunu söylüyor.

Türkçe’sinden de dua, duadır ama Peygamber aleyhisselam Efendimiz’in lisanından, orijinal hâliyle dua her zaman hayattır. Madem sevgili Peygamber’imiz bu duayı sabah-akşam okumuş, biz de kendimize prensip hâline getirmeli ve bu duayı terk etmemeliyiz. Kur’an ayeti olmadığı için abdestli-abdestsiz okunabilir.

اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ الْعَمْرَ وَالْعَافِيَةَ فِي دِينِي وَدُنْيَايَ وَأَهْلِي وَمَالِي، اللَّهُمَّ اسْتُرْ عَوْرَاتِي وَآمِنْ رَوْعَاتِي، اللَّهُمَّ احْفَظْنِي مِنْ بَيْنِ يَدَيْي وَمِنْ خَلْفِي وَعَنْ يَمِينِي وَعَنْ شِمَالِي وَمِنْ فَوْقِي وَأَعُوذُ بِعَظَمَتِكَ مِنْ أَنْ أُغْتَالَ مِنْ تَحْتِي.

“Allah’ım, senden dünyada ve ahirette affedilmek, sıhhat ve sağlık dilerim. Allah’ım, senden dinim, dünyam, aile fertlerim ve malım hakkında affedilmemi ve afiyette olmamı dilerim. Allah’ım, ayıplarımı ört, beni korkulacak şeylerden emin kıl. Beni önümden-arkamdan-sağımdan-solumdan ve üstümden gelecek belalardan koru. Alt tarafımdan gelecek belalardan da sana sığınırım.”

‘Afiyet’ kelimesi geçiyor hadiste. Sorunsuz kalmak demektir bu. Yemek yiyen birine “afiyet olsun” deriz, bu yemek size sorun oluşturmasın anlamında. Efendimiz aleyhisselam da ashabından bazılarına, Allaktan afiyet istemeyi tavsiye buyurmuş ve ondan istenebilecek en iyi şeyin bu olduğunu söylemiştir.

Bir gün amcasına, “Amcacığım” buyurmuş Peygamber Efendimiz, “sana bir öğütte bulunayım: Allah’tan afiyet iste. Afiyet kadar değerli bir şey yoktur isteyeceğin.”

Çünkü afiyet, sorunsuzluk demektir. İnsanın damarlarının tıkanması bir sorundur, eşiyile problem yaşamak bir sorundur, çocuğunun olmaması bir sorundur, çocuğunun olması bir başka sorundur... Hayat bir sorunlar yumağıdır ve mümin de ibadet için dünyaya geldiğinden, bu sorunlarla uğraştıkça ibadetinde seviye problemi yaşar. Bunun için de Allah'tan dertsizlik ve sorunsuzluk istemek, kalite istemektir kulluk bakımından.

Efendimiz sallallahu aleyhi ve sellem, kullukta kaliteyi yakalamaya vesile olacak dertsizliği istemeyi, günahlarının affedilmesini istediği gibi talep ediyor Allah'tan.

Hepimizin buradaki çok ince bir çizgiyi görmesi lazım: Peygamber'imiz aleyhisselamin hastalığı da bir ibadetti. Kendi sağlığında çocukları ve torunlarını toprağa verdi. Ölümcül sahneler yaşadı ve vefatı da ağır bir hastalıktan oldu zaten. Hayatı sorunlar içinde yoğunlaşmış bir Peygamber'di ve fildişi kulede yaşamadı.

Buna rağmen bize ders olsun diye, Allah'tan ne istememiz gerektiğini öğretmek için afiyetten söz ediyor. Çünkü insan, zengin de olsa afiyeti yoksa hayat ona zehirdir. Afiyet içindeki bir fakir, afiyeti olmayan zenginden daha huzurludur.

Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem sağlık ve sıhhatte olmayı istediğine göre bu, yatakta kıvrılmaktan daha hayırlı demektir. Çünkü Efendimiz aleyhisselam iyi olanı ister. Dininin sağlam olmasını istediği gibi dünyalığının da ve bir sonraki adımda çocuklarının da iyi ve sağlam olmasını istiyor.

Ayıplarının örtülmesini istiyor. Bir ayıblı olabilir mi Peygamber'imizin? Hâşâ. Bize ders vermek için böyle söylüyor o ve böylece Rabbimizden neyi istememiz gerektiğini öğreniyoruz biz.

Bir dua listesi yapacak olsak; günahlarımızın affolması, ibadetlerimizin kabulü gibi şeyleri ekleriz ama zannetmiyorum ki herhangi birimiz, "Maaşımı üçe katlayacak genişlik nasip et bana" demek istesin. Ama Peygamber'imizin, maaşımızın kat kat artmasının afiyetimize katkıda bulunması dolayısıyla bunu duasına eklediğini görüyoruz –zekâtı verilmiş, harama-israfa harcanmamış bir para bu, şüphesiz.

Sağlık değerli, sağlığa hizmet eden doktorun yaptığı iş değerli ve doktorun tedavisine muhtaç olmayacak kalitede yaşayanın yaptığı da değerli. Elinde olmayan bir nedenle tedaviyle uğraşan kişinin yaptığı da Allah'ın emirlerinden biri.

İnsanla sıhhat konularının birleşimini nerelerde ele alabileceğimizin örnekleri:

- 1- Kur'an'ımız sağlığın en temel ilkelerinden biri olan uyku konusunu en büyük mucizeler arasında zikrediyor bize. Uyku ki, belki tıp hâlâ sigara veya katı yağlar konularında ilerlediği kadar bu alanda ilerleyememiştir. Bir nesne sağlık bakanlığının uyarısıyla marketlerden toplatılıyor ama insanların gece yarısına kadar televizyon başlarında olmasını engelleyecek bir yasa çıkarılmıyor. Aydınlatıldığı sürece gece hâlâ gündüz gibi kullanılabilir. Bu da ne tıbbın ne de Dünya Sağlık Örgütü'nün, Kur'an'ın sağlık anlayışı düzeyine gelemediğini gösteriyor. Beş saat uyumuş bir insanla yedi saat uyuyanın ertesi günkü performansı farklıdır. On sekiz yaşına kadar doğru dürüst uyku düzeni kuramamış, bir gün maçtan öbür gün misafirle laklaktan diğer gün de ağır yemekten uyumamış bir nesil, sabah yedi buçukta matematik dersini rahatlıkla dinleyebilecek bir toklukta olmuyor. Bir gece fazla uyuduysa ertesi gün zaten fazla uykudan ağrıyor başı.
- 2- Efendimiz aleyhisselam sporu tavsiye etmiştir. Spor; futbolu değil. İnsanlar spor denince ekran başına kurulu on bir kişinin koşmasını izlemeyi anlıyor. Başkasının yaptığı spor, başkasının yediği yemek gibidir. Futbol bir meslek hâline gelmiş ve adeta spor olmaktan çıkmıştır.

Yüzme, tıbbın da tespitiyle en sağlıklı ve insan için gerekli bir spordur. Efendimiz aleyhisselamın ve ashabın da sporudur. Atletizm ve kaldırma sporları keza.

- 3- İnsanın gıdasıyla ilgili yenebilir-yenemez listesi oluşturmuştur dinimiz. Tıp ve gıda diye bir başlığımız olacak ve bunun ayrıntısına orada gireceğiz.
- 4- İslam, temizlik başlığını ilk inen ayetler arasına koymuştur. Üstelik elbise temizliğini de temizlik başlığı altında işler. O kadar ki Efendimiz aleyhisselam, imanın yarısı gibi tutuyor temizliği. İnsanlığın ne kadarı olduğunu düşününüz.

وَصَلَّى اللّٰهُ وَسَلَّم عَلَى سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ وَعَلَىٰ آلِهِ وَصَحْبِهِ أَجْمَعِينَ.

وَالْحَمْدُ لِلّٰهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ.